

матеріалу студенти можуть розповісти про свої досягнення минулого року і цього року, які пов'язані з написанням їхньої магістерської роботи: You are Master's Degree students in the last year of your studies. Tell us about your achievements last year and this year related to writing your Master's Degree theses. When answering, use the Past Simple and the Present Perfect respectively. Щоб перевірити засвоєння матеріалу після самостійного вивчення та подальшого його відпрацювання на уроці в режимі онлайн, на платформі Мудрі після кожної теми студенти виконують тест та отримують оцінку за тему. Перевірка знань студентів за допомогою тестування дозволяє уникнути суб'єктивного оцінювання та некоректного оцінювання з технічних причин, пов'язаних з якістю онлайн зв'язку.

Таким чином, використання принципів перевернутого навчання не тільки сприяє активізації ролі студентів у процесі навчання, але й допомагає забезпечити повноцінний навчальний процес в умовах дистанційної освіти.

Література:

1. Arfstrom K. M., McKnight K., McKnight P., Yarbrow J. Extension of a review of flipped learning: review. FLN, Pearson, George Mason University, 2014. 20 p. URL: <https://flippedlearning.org/wp-content/uploads/2016/07/Extension-of-FLipped-Learning-Lit-Review-June-2014.pdf>
2. Bergmann J., Overmyer J., Wilie B. The Flipped Class: Myths vs. Reality: three part series. *The Daily Riff*. 2011. Part 1. 4 p. URL: <https://kmtrosclair.files.wordpress.com/2015/06/the-flipped-class-myths-vs-reality-the-daily-riff-be-smarter-about-education.pdf>
3. П'янкоська І. В. Застосування технології «переверненого навчання» у викладанні дисципліни «лексичний менеджмент»: науковий блог. *Національний університет «Острозька академія»*. URL: <https://naub.ua.edu.ua/2016/застосування-технології-перевернен/>
4. Рябуха Т.В., Гостіщева Н.О., Куликова Л.А., Харченко Т.І. «Перевернуте навчання» як інноваційна технологія викладання іноземних мов у вищій школі. *ISSN 1992-5786. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 72. Т.2. С 100-106. URL: https://www.researchgate.net/publication/345313139_PEREVERNUTE_NAVCANNA_AK_IN_NOVACIJA_TEHNOLOGIA_VIKLADANNA_INOZEMNIH_MOV_U_VISIJ_SKOLI
5. An Introduction to Flipped Learning: remote operations guidance. Lesley University. URL: <https://lesley.edu/article/an-introduction-to-flipped-learning>

МЕТОДИКА ФОРМАЛІЗОВАНОГО АНАЛІЗУ МОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ АКСІОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ

Тетяна Сорока

*кандидат філологічних наук, доцент
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
magpie3f@mail.ru*

Сучасний етап у розвитку мовознавства характеризується посиленням науковим інтересом до питань лексичної семантики, взаємодії лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів у структурі значень лексичних одиниць, їх здатності відображати специфіку національного світосприйняття (М. Ф. Алефіренко, І. О. Голубовська, О. П. Левченко, А. А. Лучик, В. М. Мокієнко, О. О. Селіванова, В. М. Телія, О. В. Тищенко, М. П. Фабіан та інші). Закономірністю вважається переорієнтація наукових досліджень на семантичний ґрунт, оскільки на сьогодні незаперечним є положення про примат мовного змісту над формою, про первинність лексичного в слові, про можливість застосування саме семантичного підходу до дослідження усіх рівнів мови.

Незважаючи на достатньо велику кількість дисертаційних розвідок, в яких розкрито функціонально-семантичні параметри лексикологічного зіставлення (Л. В. Бублейник, Л. В. Дробаха, І. Ф. Заваринська, Н. В. Іваненко, В. В. Катернюк, Т. Б. Крижановська та інші), змістовий підхід до типологічного вивчення лексики потребує подальшої розробки.

В межах авторського наукового дослідження мовної об'єктивації аксіологічних категорій духовної культури українського, англійського та французького народів, яка репрезентована філософсько-світоглядними, науковими, соціально-політичними, моральними, релігійними, правовими та естетичними цінностями, основними завданнями статті є розкриття сутності процедури формалізованого аналізу лексичної семантики та виділення її найхарактерніших ознак.

У сучасному мовознавстві формалізовані дослідження структури і системи мови проводяться з метою розв'язання практичних потреб – створення систем інформаційного пошуку, побудови штучного інтелекту, машинного перекладу тощо. Вперше формалізовані основи семантичної класифікації лексики були сформульовані й обґрунтовані науковими співробітниками відділу структурно-математичної лінгвістики Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України на чолі з відомим вітчизняним вченим М. М. Пещак [1]. Саме звідси пішли дослідження теоретичної та прикладної лінгвістики на матеріалах лексикографічних джерел, де найвиразніше розмежовуються явища мовлення і мови, а лексичні значення слів визначаються як мовні факти.

Оскільки слово як знакова одиниця мови характеризується формою вираження і змістом, то їх співвідношення найяскравіше може бути представлене тлумачними словниками.

Лексикографічна практика укладання тлумачних словників націлювала дослідників на вивчення лексичного значення слова не як ізольованого, а органічно-поєднаного елемента системи мови. Відповідно, тлумачні словники, котрі володіють найповнішими банками інформації слів, дозволяють здійснити аналіз мовних засобів їхнього вираження у «термінах семантичних складників» [2].

Матеріалом наукового дослідження виступають організації аксіономенів¹ сучасних української, англійської та французької мов, які кваліфікуються як ціннісно-обумовлені реєстрові одиниці лексикографічних джерел тлумачного характеру.

Для вибору матеріалу дослідження системно-структурних особливостей лексичної семантики, вводимо формальний, суто мовний критерій – віднесеність слів, які аналізуються, до однієї частини мови – іменника, що дає змогу визначити й описати їхню семантику за допомогою: матричного аналізу семної структури аксіономенів при побудові таблиць на першому етапі класифікації матеріалу; моделювання схем лексико-семантичних полів на основі матриць; аналізу полів за математичною теорією графів; опису та комплексного аналізу співвідношень аксіономенів сучасних української, англійської та французької мов, їхніх зв'язків та особливостей.

Цю методику слідом за М. М. Пещак та її учнями поглибила М. П. Фабіан, зокрема при дослідженні етикетної лексики в українській, англійській та угорській мовах [3, с. 19].

Матричний метод представлення семантичних відношень між аксіоіменниками сучасних української, англійської та французької мов служать у нашому дослідженні метомовою для опису об'єктів аналізу, а матриця – моделлю систем семантичних зв'язків, з одного боку, та семантичною структурою аксіолексики, з іншого. Ця модель фіксує семантичні зв'язки між словами на позначення цінностей у вигляді стовпчиків та рядків однакової довжини, де плюсом (+) позначається співвідношення аксіономенів та їхніх значень. Місця аксіономенів в матриці строго фіксовані: слова з найвищим і середнім ступенем полісемії розташовані в густо заповнених її частинах, а моносеманти – в рідко заповнених місцях. Разом з тим функціональне навантаження мають як заповнені, так і

¹ *Аксіономен* (від грецького *ἀξία* – «цінність» і латинського – *nomēn* – «ім'я, назва») є робочим терміном, упровадженим у науковий обіг автором для позначення філософсько-світоглядних, наукових, громадсько-політичних, соціальних, моральних, релігійних, правових і естетичних цінностей.

незаповнені клітини матриці, а також віддаль між реєстровими словами та напрям по якому розміщені останні.

Оскільки лексема виступає зовнішнім відображенням слова, то його внутрішній бік представлений семемою, яка є найменшою одиницею лексико-семантичного ярусу і рівнозначною окремому значенню слова. У парадигматичному аспекті семема вже не є найпростішою й неподільною, оскільки має свою структуру і містить ряд компонентів.

На позначення компонентів змісту семми використовуються різноманітні терміни: *маркер* (Дж. Катц, Дж. Фодор), *фігура* (Л. Ельмслев), *диференційна ознака* (І. Арнольд), *семантичний множник* (Л. М. Васильєв, О. К. Жолковський), *семантична ознака* (Г. А. Уфимцева), *семантичний примітив* (Г. Вежбицька) та інші. У нашому дослідженні вводимо термін *генералізована сема*, під якою розуміємо конструкт рубрикового або підрубрикового словникового тлумачення зі скорочено-узагальненим змістом, що виводиться логічним шляхом із вихідної семми і застосовується в моделюванні горизонтальної ланки матриці.

Структурування аксіолексики сучасних української, англійської та французької мов передбачає виділення її складу й внутрішньої організації, внаслідок чого відбувається поділ досліджуваної лексики на ЛСП, мікрополя, лексико-семантичні угруповання та встановлюються синтагматичні й парадигматичні зв'язки між ними.

Процедура збору фактичного матеріалу і виділення семного складу лексичних значень аксіоіменників полягає в таких послідовних етапах:

1) з тлумачних словників української, англійської та французької мов методом ступінчастої ідентифікації виписуються іменники, у формулах тлумачення яких містяться експліцитні та імпліцитні вказівки на форми і засоби передачі аксіологічного знання, в результаті чого укладається картотека мовного матеріалу;

2) за одержаною в такий спосіб картотекою аналізується кількісний та якісний склад слів на позначення цінностей, а також їхня семантика;

3) на основі аналізу словникових дефініцій моделюється матриця, по горизонталі якої розміщується семний склад значень аксіономенів (генералізовані семи), а по вертикалі – їхній лексичний склад; наявність у лексичних значеннях спільної семи позначається знаком (+);

4) списки слів та генералізованих сем у матриці групуються по спадній залежно від кількісного вираження сем, що сприяє максимальній концентрації слів на позначення цінностей в одному з кутів матриці і протиставленню цього кута протилежному по діагоналі як найменш заповненому;

5) за матрицею моделюється схема ЛСП аксіолексики у вигляді графа, за допомогою якого від аналізу семної і лексичної структури як автономних мікросистем переходимо до вивчення співвідношень аксіономенів. При цьому ЛСП виступає як система, а слова на позначення цінностей – як її складники;

6) одержані ЛСП аксіономенів української, англійської та французької мов вивчаються як самостійні системно-структурні об'єднання слів, що характеризуються тісними взаємовідношеннями з іншими полями досліджуваних мов.

Описана методика дослідження поєднується з описовим, зіставним та типологічним методами, компонентним аналізом, польовим підходом, процедурою ступінчастої ідентифікації, статистичними підрахунками, математичною теорією множин, графів і моделювання. Різноманітність методів даного дослідження обумовлена складністю та багатоаспектністю аксіономенного фрагмента лексико-семантичної системи віддаленоспоріднених та неспоріднених мов – української, англійської та французької, що вимагало розробки спеціальної методики їх комбінованого представлення. В результаті застосування матричного методу картина польової структури аксіолексики значно ускладнюється, розкриваються внутрішні механізми й динаміка змістових взаємодій аксіономенів під впливом екстралінгвальних факторів. Це дає змогу сформулювати властивості й відношення, притаманні сучасним українській, англійській та французькій

мовам загалом, а відтак – визначити семантичні закономірності формування аксіолоксії в кожній із досліджуваних мовних систем зокрема.

Література:

1. Клименко Н. Ф., Пещак М. М., Савченко І. Ф. Формалізовані основи семантичної класифікації лексики. Київ : Наукова думка, 1982. 251 с.
2. Скороходько Э. Ф. Семантические сети и автоматическая обработка текста. Київ : Наукова думка, 1983. 218 с.
3. Фабіан М. П. Етикетна лексика в українській, англійській та угорській мовах : монографія. Ужгород : Інформаційно-видавниче агентство «ІВА», 1998. 255 с.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Людмила Стародедова

кандидат філологічних наук, доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

2lstar@mail.ru

В умовах інформаційного суспільства, коли відбувається зростання обсягу знань, накопичених людством, підвищується інтенсивність оновлення знань, необхідних для використання у різних сферах людської діяльності, виникає об'єктивна необхідність розвитку та вдосконалення механізмів передачі інформації, що забезпечує можливість безперервного навчання великої кількості людей протягом усього життя відповідно до потреб особистості і суспільства.

Поширення мережевих інформаційних технологій відкрили нові перспективи розвитку освітнього процесу сьогодення. Осучаснення всіх сфер життя людини диктує нові умови отримання освіти. На сьогоднішній день ситуація, що склалася у світі і країні, визначає актуальність вищезазначеної теми і ставить перед викладачем нові завдання – пошук, вдосконалення і використання інших форм і способів навчання.

Появу дистанційної форми навчання різні дослідники відносять до різних періодів. Так, в одних джерелах ми зустрічаємо твердження, що дистанційне навчання з'явилося ще в XVII столітті, коли Яків Каменський ввів у систему освіти ілюстровані підручники, за допомогою яких можна було пізнавати ази загальних наук самостійно. Інші ж дослідники вважають, що зародження «навчання на відстані» безпосередньо пов'язане з Ісааком Пітманом, який вперше використовував у навчанні стенографів поштові відправлення. Такий спосіб отримання знань був названий кореспондентським. Подальший розвиток дистанційне навчання здійснює з появою заочної освіти – у цій формі об'єдналося кореспондентське і очне навчання. Ще один крок у сфері розвитку дистанційного навчання – це поява радіо і телебачення. З 1950-х років активно стали транслюватися різноманітні навчальні передачі. Це був значний прорив, аудиторія навчання зросла в сотні разів. Однак у телебаченні та радіо був істотний недолік – не було можливості забезпечити учасника освітнього процесу зворотнім зв'язком у реальному часі. Наприкінці 1980-х поява персональних комп'ютерів дала новий поштовх, пов'язаний зі спрощенням та автоматизацією процесу навчання. Комп'ютерні навчальні програми з'явилися на перших комп'ютерах у формі ігор. У XXI столітті доступність комп'ютерів та Інтернету роблять поширення дистанційного навчання ще простішим і швидшим. Інтернет став революційним кроком, значно більшим, ніж радіо і телебачення. З'явилася можливість спілкуватися і отримувати зворотний зв'язок від будь-якого учасника освітнього процесу, де б він не знаходився. Поширення «швидкого Інтернету» дало можливість використовувати «онлайн» семінари (вебінари) для навчання. В Україні датою